



Република Србија
Републички секретаријат
за јавне политике

Број: 011-00-116/2019-02
1. октобар 2019. године
Влајковићева 10
Београд

МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ,
БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

БЕОГРАД
Немањина 22-26

ПРЕДМЕТ: Мишљење на Нацрт закона о правима детета и заштитнику права детета

Дописом Број: 011-00-463/2019-05 од 20. септембра 2019. године, Републичком секретаријату за јавне политике доставили сте на мишљење Нацрт закона о правима детета и заштитнику права детета (у даљем тексту: Нацрт закона), са Анализом ефеката Нацрта закона и Образложењем Нацрта закона.

Најпре указујемо на неколико начелних примедби у вези са предложеним решењима Нацрта закона:

Поједини чланови Нацрта закона садрже одредбе које представљају материју уређену другим законима. С тим у вези, предлажемо да се одређена решења изоставе из Нацрта закона, како би се избегло непотребно понављање:

- члан 23. Нацрта закона односи се на слободно удруживање деце, што представља материју која је уређена Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 - др.закон и 10/19); такође, став 4. истог члана, прописује ограничења у погледу слободе удруживања и мирног окупљања, што је регулисано чланом 8. Законом о јавном окупљању („Службени гласник РС”, број 6/16);
- члан 45. став 1. Нацрта закона, идентичан је члану 60. став 2. Породичног закона („Службени гласник РС”, бр. 18/15, 72/1- др. закон и 6/15);
- члан 46. Нацрта закона, дефинише појам детета без родитељског старања, што је регулисано чланом 113. став 3. Породичног закона;
- члан 60. Нацрта закона који прописује право детета на самостални пристанак на медицинску меру, истоветан је члану 62. став 2. Породичног закона;
- чл. 67, 68, 69, 72. и 73, Нацрта закона, уређује се материја из Закона о основама система образовања и васпитања;
- чл. 79, 80, 81. и 82, Нацрта закона, прописује се материја која је већ уређена Кривичним закоником („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16).

Нацрт закона не садржи одговарајући појмовник са објашњењем појединих термина (на пример: органи јавне власти (у смислу овог закона), колизијски заступник/колизијски

старатељ, најбољи интерес детета, развојне могућности/развојни капацитети и друго), од чијег тумачења директно зависи одговарајућа примена предложених законских решења, те позивамо предлагача да Нацрт закона допуни одговарајућим појмовником.

Када је реч о појединачним примедбама на одредбе Нацрта закона, истичемо следеће:

Чланом 4. став 2. Нацрта закона, прописано је да „Особа млађа од 18 година задржава статус детета и остварује права по овом закону без обзира на стицање посебних права и обавеза на основу других закона и одлука надлежних органа, увек када је то у његовом/њеном најбољем интересу”.

Из наведеног произлази, да предметним законом дете може остварити своје право без обзира на права и обавезе настале на основу других прописа, односно одлука надлежних органа, увек када је то у његовом најбољем интересу. Оваквом одредбом, успоставља се „предност” предметног закона у односу на друге прописе и одлуке надлежних органа и то на основу процене „најбољег интереса детета”, за који је нејасно шта представља, односно ко и на који начин га процењује, што може да доведе до проблема у примени одредаба Нацрта закона, али и других прописа.

Чланом 7. став 8. Нацрта закона, прописује да су судови односно органи који спроводе управни поступак, у обавези да омогуће детету да слободно изрази своје мишљење, без обзира на његов узраст. Позивамо предлагача да предметни члан усклади са чланом 65. Породичног закона, којим је већ регулисано право детета да изражава своје мишљење искључиво „уколико је способно да га формира”.

У члану 9. Нацрта закона, наводи се да јавна обавештења судова и органа који одлучују о правима детета треба да буду доступна и прилагођена деци. Предметну одредбу сматрамо непрецизном, с обзиром да предлагач није представио начин (модел) на који би обавештења судова и других органа била прилагођена деци, што може да доведе до проблема у примени одредаба Нацрта закона.

Члан 11. Нацрта закона, носи назив „Право на недискриминацију”. Сматрамо да наслов треба преформулисати, тако да гласи: „Заштита од дискриминације”, имајући у виду да дискриминација, као појам, представља забрањено понашање од којег дете треба да буде заштићено.

Члан 15. у ставу 3. Нацрта закона, између осталог прописује да органи јавне власти имају обавезу да заштите дете од штетне традиционалне, религијске и културне праксе. Сматрамо нејасним шта се подразумева под штетном традиционалном, религијском и културном праксом, односно ко и на који начин утврђује штетан утицај наведених категорија, што може да доведе до проблема у примени одредаба Нацрта закона и других прописа.

Члан 22. став 3. Нацрта закона гласи: „Дете има право на приговор савести у свим срединама и у свим ситуацијама у којима се такав приговор може истаћи”. Пре свега, за изјаву приговора савести неопходна је пословна способност, која се у складу са важећим прописима у Републици Србији стиче са навршених 18. година. Самим тим, дете не може самостално да изјављује приговор савести. Такође, нејасно је шта значе термини: „у свим срединама”, а нарочито „у свим ситуацијама у којима се такав приговор може истаћи”, имајући у виду да важећи прописи уређују искључиво изјављивање приговора савести у погледу лица која подлежу војној обавези, на основу Закона о цивилној служби („Службени гласник РС”, број 88/09).

Члан 66. став 2. Нацрта закона гласи: „Предшколско образовање, основно и редовно средње образовање је обавезно.” Имајући у виду да је чланом 71. став 2. Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06) прописано да је основно образовање обавезно и бесплатно, а средње образовање бесплатно, сматрамо да одредба наведеног члана није у складу са Уставом Републике Србије, те да је треба изоставити из Нацрта закона. Такође, позивамо предлагача да став 4. истог члана, којим је прописано да „Дете има право да самостално донесе одлуку о томе коју ће средњу школу похађати, у складу са законом”, усклади са чланом 63. став 2. Породичног закона, који гласи: „Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може одлучити коју ће средњу школу похађати”.

Имајући у виду садржину достављеног текста Нацрта закона, Секретаријат је становишта да Извештај о спроведеној анализи ефеката прописа, у вези са чланом 8. Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Службени гласник РС”, бр. 8/19, у даљем тексту: Уредба), треба да садржи образложене одговоре на релевантна питања из прилога 2-10. Уредбе, те стога у даљем тексту упућујемо на недостатке достављене анализе ефеката прописа.

У оквиру кључних питања из Прилога 2. Уредбе, која се односе на анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене, потребно је јасно представити да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе. Такође, потребно је представити узроке и последице тих проблема. Посебно истичемо да је предлагач пропустио да представи разлоге због којих је неопходно формирање посебне институције заштитника права детета, имајући у виду да Заштитник грађана у оквиру својих надлежности обавља послове из области заштите права детета.

Даље, скрећемо пажњу да је предлагач у оквиру Анализе ефеката прописа, код питања које се односи на одређење проблема, у последњем ставу, навео да „Република Србија још увек није донела посебан закон о правима детета, што је прописано чланом 64. Устава Републике Србије”. Наиме, у ставу 5. поменутог члана прописано је да се права детета и њихова заштита прописују законом, а не посебним законом, као што предлагач истиче.

У оквиру питања из Прилога 3. Уредбе, које се односи на утврђивање циљева, потребно је одредити показатеље учинка на основу којих је могуће утврдити да ли је дошло до остваривања циљева који се законом постижу, као што су:

- обезбеђење пуне примене потврђених међународних уговора и усаглашавање постојећих законских текстова са ратификованим уговорима;
- хармонизација целокупног правног система који се односи на децу;
- унапређење поштовања права детета, а пре свега права на живот са родитељима, кроз предузимање мера помоћи и подршке породицама са децом у ризику од измештања.

У оквиру питања из Прилога 5. Уредбе, која се односе на анализу финансијских ефеката, потребно је приказати какви ће бити ефекти спровођења законских решења на расходе других институција као што су:

- обавеза судова и других органа који одлучују о правима детета да обезбеде да јавна обавештења о њиховој надлежности и начину покретања поступка, буду објављена на веб

сајту и у писаном облику на начин који је доступан и прилагођен деци (члан 9. Нацрта закона);

- обавеза органа јавне власти да обезбеде стално доступне и бесплатне службе подршке деци у случају потребе за посебним мерама заштите, као што су телефонска или интернет линија за помоћ (члан 30. став 3.);

- обавеза органа јавне власти да обезбеђују континуирану обуку о факторима ризика по здравље и безбедан живот и развој детета (члан 31.);

- обавеза органа јавне власти да сваком детету обезбеди без икакве дискриминације територијалну приступачност здравствених установа (члан 54.).

У оквиру питања из Прилога 9. Уредбе, која се односе на анализу управљачких ефеката, потребно је навести податке који се односе на то да ли органи јавних власти имају капацитет за спровођење овог закона (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета. Такође је потребно представити да ли је за спровођење законских решења потребно извршити реструктурирање постојећих државних органа, односно других субјеката јавног сектора (нпр. проширење, укидање, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести.

На основу наведеног, а у складу са чл. 47, 48. и 49. Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Службени гласник РС”, број 8/19), Републички секретаријат за јавне политике је мишљења да Нацрт закона **не садржи анализу ефеката прописа** и позива предлагача да унапреди текст Нацрта закона и Анализе ефеката у складу са горенаведеним примедбама.

Припремили:
Марко Урошевић
Јован Драгумило

Сагласан:
Огњен Богдановић

Одобрио:
Нинослав Кекић

в.д. директора

Бојана Тошић